

Е. О. ВАСИЛЬКОНОВА

<https://orcid.org/0000-0002-1299-1716>

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ІМІДЖУ ТЕРИТОРІЙ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ

Наукові праці МАУП. Серія Економічні науки, 2019, вип. 57(1), с. 34–39

<https://doi.org/10.32689/2523-4536-2019-01/57-34-39>

Досліджено методичні засади діагностики іміджу територій в системі управління розвитком регіону. Наведено основні особливості регіональної діагностики іміджу територій. Зазначено важливість діагностування іміджу регіонів та його вплив на соціально-економічний розвиток регіонів.

Слідування новим течіям та новітнім технологіям в економіці є головною умовою сталого розвитку країн, а за сучасних умов стрімкої інформатизації, швидке реагування науковців на дослідження та впровадження нових категорій в економічній науці є особливо важливим показником професіоналізму та спроможністю до створення конкурентоспроможної та високорозвинутої економіки країни [1]. До новинок у розвитку сучасної економічної науки належать такі категорії, як “бренд країни” та “імідж регіону”. Ці поняття викликають неабиякий інтерес у науковців. Але імідж регіону досліджується здебільшого в таких сферах діяльності, як туризм, культура тощо. Наразі недостатнім є вивчення та дослідження його з точки зору розвитку регіональної та національної економік, невивченим залишається питання діагностування територіального іміджу [7].

Дослідимо, систематизуємо та узагальнимо методичні засади діагностування іміджу регіону в системі управління розвитком регіону.

Проблеми діагностування іміджу регіонів є актуальним питанням сучасного регіонального розвитку країни, що потребує детального вивчення. Досліджуючи імідж регіону як категорію економічної науки, одним із важливих завдань, що постає нині перед науковцями, є застосування методів оцінки та інформаційно-аналітичних технологій, що дозволяють: описати та ідентифікувати регіональні проблеми і ситуації; дати якісну і кількісну оцінку цим ситуаціям і проблемам; оцінити та встановити внутрішні й зовнішні причини продіагностованих станів [5].

Дослідженнями проблем діагностики соціально-економічного розвитку регіонів та формування іміджу територій активно займалися як вітчизня-

ні, так і зарубіжні вчені. Ці проблеми відображені в працях Н. Агафонова, Д. Гавра, О. Фінагіної, Д. Солохи, Н. Баранського, О. Доценко, Т. Безгрошевих, А. Гранберга, В. Грішина, Р. Єфімової, В. Ільїна, У. Айзарда, В. Крісталлера, В. Лексина, М. Портера, Т. Райнера, Е. Сафонова, А. Ськопіна, М. Степанова, А. Чеботарева, Е. Шарафанової, В. Шепель, А. Шилова та ін. Але саме процес діагностування іміджу регіонів потребує багато часу. Найважливішим є те, щоб до цього процесу були залучені не тільки науковці, а й регіональні структури та інститути, місцеві ЗМІ, фахівці та експерти, які зможуть професійно провести діагностування фактичного іміджу територій та спрогнозувати бажаний імідж [6]. Діагностика — це визначення стану об'єкта, предмета, явища або процесу управління за допомогою реалізації комплексу дослідницьких процедур. Діагностика — це не одноразовий акт, а процес, який здійснюється в часі і просторі. Застосування діагностики необхідно для визначення реального стану процесів управління.

Найбільш повне визначення регіональної діагностики представлено В. Н. Лексиним, і включає в себе такі пункти [4]:

1. Опис досліджуваних регіональних ситуацій і проблем в системі певних показників;
2. Їх ідентифікація та прив'язка до відомих типологічних груп;
3. Кількісна та якісна оцінка проблем, встановлення остаточного діагнозу;
4. Виявлення внутрішніх і зовнішніх причин діагностованих станів.

У даному контексті під регіональною ситуацією розуміється поєднання основних параметрів певного стану регіону і умов, що визначають цей стан. На думку О. Г. Дмитрієвої, регіональна діагностика спрямована на пояснення причин ситуації, що склалася в регіоні, і виявлення його “больових точок” з метою прийняття обґрунтованих заходів [3]. Шніпер акцентує увагу на “розпізнаванні причинно-наслідкових зв'язків у певному регіональному процесі, а також причин відхилень регіону від встановленої норми”.

Діагностика іміджу територій — це галузь соціально-економічних знань, яка пов'язує між собою розроблення методики та методології для більш удосконаленої та систематизованої точної оцінки станів, рівнів і властивостей екологічного, культурного, соціального та економічного розвитку регіонів.

Діагностика іміджу територій ґрунтується на загальних та специфічних принципах, а саме: принцип наукової обґрунтованості — передбачає надійність результатів діагностування; принцип об'єктивності оцінює реальні показники регіонального розвитку; принцип верифікації — наголошує на встановленні вірогідності іміджевої інформації; принцип системності — необхідність його дотримання пояснюється тим, що соціально-економічний розвиток регіону має багато випадковостей і суперечностей, тобто пошук здійснюється у неповній визначеності, що виникає унаслідок наявності значної кількості чинників, які по-різному впливають один на одного, і які не завжди точно можна оцінити. Застосування принципу комплексного підходу при діагностуванні іміджу регіону полягає у виявленні та аналізі всіх чинників та умов, що сприяють виникненню певного образу регіону. Принцип ефективності при діагностуванні іміджу регіону полягає в планомірному

вивченні якісних показників регіону, які мають відповідати реальним можливостям розвитку регіону.

Автором запропоновано певний методологічний алгоритм проведення діагностики іміджу територій, результатом якого є описання об'єкта в системі показників, який наведено на рисунку.

Необхідним при діагностиці іміджу регіонів є впровадження системного та комплексного підходів, складовою якого буде розробка новітніх методів і технологій. На думку автора, до технологій, які необхідно використовувати при діагностуванні іміджу регіонів, слід віднести технологію форсайт [2].

Форсайт, за тлумаченням американського фахівця в галузі науково-технічних передбачень професора Б. Мартіна, становить систематичну спробу зазирнути в довгострокове майбутнє науки, технології, економіки та суспільства, щоб визначити стратегічні напрями досліджень і нові технології, що здатні принести найбільші соціальні та економічні вигоди [2]. Виходячи з цього трактування, можна наголосити, що форсайт – це дослідження, яке присвячене координуванню та моделюванню майбутнього. Ідеологічною складовою форсайта є визначення напрямів розвитку регіону та різноманітних сфер його діяльності, які через певний проміжок часу будуть пріоритетними у розвитку світового прогресу, економіки підприємств, регіонів та країни загалом. Технології форсайт є надійним фундаментом у прийнятті управлінських і стратегічних рішень, використання необхідних ресурсів та

Методологічний алгоритм проведення діагностики іміджу територій
(розроблено автором)

залучення довгострокових інвестицій, що є ключовим фактором при формуванні іміджу як країни, так і її регіонів та беззаперечно сприятиме збільшенню прибутковості від здійснюваної діяльності будь-якої сфери та підвищить рівень конкурентоспроможності на світовому рівні.

В умовах стрімкої глобалізації у різних країнах світу вже давно досліджують та впроваджують технології форсайт. Така зацікавленість пояснюється бажанням зменшувати витрати на регіональних і державних рівнях, поглибленням знань про економічні системи та процеси, можливістю стабілізувати бізнес-процеси, мобілізувати людські, матеріальні та інформаційні ресурси в переважних сферах діяльності. За умов трансформаційної економіки України та негативно сформованого іміджу східних регіонів країни особливою необхідністю є застосування форсайта при розробленні стратегічних планів економічного розвитку як країни, так і її регіонів загалом. При діагностуванні іміджу регіонів форсайт перетворюється на комплексний інструмент, який дозволяє досягти певних результатів за рахунок об'єднання всіх системних методів, які використовуються. Недоліком використання технології форсайт при діагностуванні іміджу регіону є те, що вони потребують значних витрат, що на регіональному рівні може означати як нераціональне використання залучених у регіон ресурсів [2].

До основних методів діагностування іміджу регіону доцільно віднести якісну і кількісну оцінку досліджуваних територій, але досліджувані методи добираються індивідуально залежно від потреб регіону.

Методологічною складовою якісної оцінки діагностування іміджу регіону є безперервний моніторинг поточного стану регіону, забезпечення управління процесами формування та коригування іміджу як інструменту управління його соціально-економічним розвитком. У цьому напрямі одним із найефективніших методів діагностування іміджу регіону є швидкісна діагностика із залученням експертних співтовариств. Метою запропонованого методу діагностики є пошук виявлення найбільш складних проблем управління в регіоні, які впливають на його імідж. Якісна оцінка діагностування іміджу регіону складається насамперед з інформаційної та раціональної складової. Інформаційну складову слід розглядати у прояві якісної інформаційної політики регіону, наявності рекламної діяльності, символіки регіону, форм оприлюднення та поширення інформації, залучення спонсорських агентств та міжнародних товариств, участь у національних конкурсах та програмах. До раціональної складової іміджу регіону слід віднести наявність загальних стратегічних планів розвитку регіону, впровадження стратегічних рішень, за рахунок дослідження інноваційних програм, залучення висококваліфікованих фахівців у сфері науково-інноваційної діяльності, використання сучасних екологічних технологій у регіоні, якість туристичної діяльності у регіоні, зниження рівня безробіття, якість продукції, яка виготовляється в регіоні. Таким чином, якісна оцінка іміджу регіону дозволяє визначити проблеми розвитку регіону, які впливають на його соціально-економічний розвиток, та проаналізувати стан привабливості з боку інвесторів, органів влади, туристів, населення та інших регіонів [8].

Найважливішим і складним етапом діагностування іміджу регіону є кількісна оцінка, яку слід проводити за допомогою створення системи показників оцінювання іміджу регіону. До складової показників оцінювання іміджу регіонів відносять: економічні, соціальні та екологічні показники регіону. Кількісну оцінку іміджу регіону слід проводити на основі аналітичної та статистичної інформації. При розгляді економічної складової треба звернути увагу на макроекономічні та фінансові показники регіону. При оцінюванні соціальної складової регіону найбільш приділяється уваги зайнятості та безробіттю населення регіону. Аналізуючи екологічну складову, до уваги беруться показники екологічної безпеки регіону, рівень забруднення регіону, витрати на екологічну охорону та раціональне використання природних ресурсів. Доцільно зауважити, що кількісна оцінка діагностування іміджу регіону є дуже складним процесом, тож розгляд подальшого дослідження у цьому напрямі має розглядатися відокремлено.

Отже, досліджено методичні засади діагностики іміджу територій в системі управління розвитком регіону. Наведено основні особливості регіональної діагностики іміджу територій. Розглянуто проблеми діагностики іміджу регіону, результати якої використовуються для оцінювання інформаційного потенціалу регіонів. Розглянуто поняття “діагностика іміджу територій” та зазначено, що це є галузь соціально-економічних знань, яка пов’язана з розробленням методичних засад для оцінювання екологічного, культурного та соціально-економічного стану розвитку досліджуваних територій. Схарактеризовано принципи діагностики іміджу регіону та зазначено, що базується вона на загальних та специфічних принципах. Акцентовано важливість діагностування іміджу регіонів та його вплив на соціально-економічний розвиток регіонів. Запропоновано бачення методологічного алгоритму здійснення діагностики іміджу територій, результатом якого є опис об’єкта в системі показників. Процес діагностування іміджу регіону потребує багато часу. Наголошено на доцільності використання технології форсайт, яка становить систему методів експертних оцінок та дозволяє досягти вагомих результатів за рахунок поєднання всієї системи методів. Початок процесу діагностики іміджу територій включає методи збору, аналізу та оцінки інформації. Також наголошено на важливості процесу діагностування іміджу регіонів та впровадження системного і комплексного підходів при діагностиці іміджу регіонів, які засновані на інтегрованих методиках діагностування, де надається якісна та кількісна оцінка процесів формування іміджу регіону.

Перспективами подальшого дослідження у цьому напрямі є розроблення рекомендацій із впровадження показників кількісної оцінки діагностування іміджу регіону та вдосконалення методичних інструментів для діагностування іміджу регіону.

Література

1. Васильконова Е. О. Імідж території в управлінських інструментах: питання стратегії та тактики // Зб. наук. пр. Донец. держ. ун-ту упр. Серія “Економіка”. 2014. Вип. 293, т. XV. С. 264–274.

2. Гапоненко Н. В. Форсайт. Теория. Методология. Опыт : [монография]. М.: Юнити-Дана, 2012. 238 с.
3. Дмитриева О. Г. Региональная экономическая диагностика. СПб.: Изд-во Санкт-Петербург. ун-та экономики и финансов, 1992. 274 с.
4. Лексин В. Н. Региональная диагностика: сущность, предмет и метод, специфика использования в современной России (вводная лекция рекомендуемого учебного курса) // Рос. экон. журн. 2003. № 9–10. С. 64–86.
5. Солоха Д. В., Фінагіна О. В. Імідж регіону: питання інформаційного відображення та управлінських технологій регулювання // Стратегія економічного розвитку України в умовах євроінтеграційних процесів : зб. наук. пр. Донец. держ. ун-ту упр. Донецьк: ДонДУУ, 2014.
6. Солоха Д. В., Фінагіна О. В. Проблеми формування іміджу // Зб. наук. пр. Черкас. держ. технологічного ун-ту. Серія “Економічні науки”. Вип. 40, ч. IV. Черкаси: ЧДТУ, 2015. С. 132–139.
7. Сурай А. С. Оцінювання рівня розвитку ділового середовища: глобальний та регіональний аспекти // Зб. наук. пр. Черкас. держ. технолог. ун-ту. Серія “Економічні науки”. 2016. Вип. 42. Ч. 2. С. 67–80.
8. Фінагіна О. В. Ринкова трансформація в регіоні: особливості розвитку та діагностування : монографія. НАН України. Ін-т економіко-правових досліджень. Донецьк: Юго-Восток ЛТД, 2005. 228 с.

Vasilkonova E. O. Methodical principles of diagnostics of the image of territories in the system of management of development of the region.

Methodical bases of diagnostics of image of territories in the system of management of development of region are investigated. The main features of regional diagnostics of the image of territories are given. The problems of diagnostics of the image of the region, the results of which are used to assess the information potential of the regions, are considered.

The concept of “image diagnostics of territories” is considered and it is stated that it is an area of socio-economic knowledge, which is connected with the development of methodological bases for assessment of ecological, cultural and socio-economic status of development of the studied territories. The principles of diagnostics of the image of the region are characterized, and it is stated that it is based on general and specific principles.

The importance of diagnosing the image of regions and its impact on the socio-economic development of regions is emphasized. The vision of the methodological algorithm of realization of the image of territories diagnostics which result is the description of the object in the system of indicators is offered. The process of diagnosing the image of the region takes a long time. Emphasis is placed on the feasibility of using Forsyth technology, which is a system of peer review methods and enables significant results to be achieved by combining the entire system of methods. The beginning of the process of diagnostics of the image of territories involves methods of collecting, analyzing and evaluating information.

The importance of the process of diagnosing the image of the regions and the introduction of systematic and integrated approaches in the diagnosis of the image of the regions, based on integrated methods of diagnosis, which provides a qualitative and quantitative assessment of the processes of formation of the image of the region.

<https://doi.org/10.32689/2523-4536-2019-01/57-34-39>

Надійшла 25 січня 2019 р.